

репрезентація в сучасній українській літературній мові. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю., 2013. 487 с.

11. Карпунин С. А. Семантика русского глагольного вида: автореф. дис. на соискание учен. степени доктора филол. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык». Самара, 2008. 31 с.

12. Плунгян В. А. Грамматические категории, их аналоги и заместители: автореф. дис. на соискание учен. степени доктора филол. наук: спец. 10.02.19 «Общее языкознание». Москва, 1998. 48 с.

13. Плющ М. Я. Категорія суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення. Київ: Вища школа, 1986. 175 с.

14. Русанівський В. М. Структура українського дієслова. Київ: Наукова думка, 1971. 315 с.

15. Семантический спектр славянского вида: материалы IV Конференции Комиссии по аспектологии Международного комитета славистов (Гётеборг, 10–14 июня 2013 г.); [отв. ред. М. Нильссон]. Гётеборг: Göteborgs universitet, 2013. 173 с.

16. Соколова С. О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові. Київ: Наукова думка, 2003. 284 с.

17. Сучасна українська літературна мова / за заг. ред. А. П. Грищенка. Київ: Вища школа, 1997. 493 с.

18. Уфимцева А. А. Типы словесных знаков. Москва: Наука, 1974. 206 с.

19. Паяр Д. К теории перфективизации. *Логический анализ языка: Проблемы интенциональных и прагматических контекстов*. Москва: Наука, 1989. С. 269–292.

20. Холодович А. А. Проблемы грамматической теории. Ленинград: Наука, 1979. 304 с.

Вінтонів М.

– доктор філологічних наук, професор кафедри української мови
Київського університету імені Бориса Грінченка

Мала Ю.

– кандидат філологічних наук, методист Вінницького коледжу
будівництва і архітектури Київського національного університету
будівництва і архітектури

УДК 821.161.2.367.2:32(477)

ПОВТОР ЯК ЗАСІБ ЕКСПРЕСІВІЗАЦІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті окреслено вектори дослідження повтору в сучасній лінгвістиці, проаналізовано його функції в українському політичному дискурсі. Розглянуто основні підходи до визначення повтору в сучасній лінгвістиці та встановленню його кваліфікаційних ознак. У сучасній лінгвістиці повтор витлумачують як макрокатегорію, ґрунтовану на повторенні мовних одиниць. Йому притаманні структурно-стилістичний, функційний і семантичний вияви.

Повтор проаналізовано за такими основними класифікаційними ознаками як структурно-стилістичне, функційне і семантичне вираження. Простежено його експліцитні та імпліцитні вияви в українських публіцистичних текстах.

Ключові слова: повтор, редуплікація, стилістична фігура, політичний дискурс.

Вінтоніє М.

– доктор філологічних наук, професор кафедри українського
язика Київського університету імені Бориса Грінченка

Малая Ю.

– кандидат филологических наук, методист Винницкого колледжа строительства и архитектуры Киевского национального университета строительства и архитектуры

ПОВТОР КАК СРЕДСТВО ЭКСПРЕССИВАЗАЦИИ В ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ

В статье обозначены векторы исследования повтора в современной лингвистике, проанализированы его функций в украинском политическом дискурсе. Рассмотрены основные подходы к определению повтора в современной лингвистике и установлению его квалификационных признаков. В современной лингвистике повтор истолковывают как макрокатегорию, основанную на повторении языковых единиц. Ему присущи структурно-стилистические, функциональные и семантические проявления.

Повтор проанализирован по таким основным классификационным признакам, как структурно-стилистическое, функциональное и семантическое выражение. Описаны его эксплицитные и имплицитные проявления в украинских публицистических текстах.

Ключевые слова: повтор, редупликация, стилистическая фигура, политический дискурс.

Vintoniv M.

– Doctor of Science (Linguistics), Professor, Ukrainian Language Department, Kyiv Borys Hrinchenko University

Mala U.

– Candidate of Science (Linguistics), Teaching Methods Specialist, Vinnytsia College of Construction and Architecture, Kyiv National University of Construction and Architecture

REPETITION AS A MEANS OF EXPROPRIATING IN POLITICAL DISCOURSE

The article is devoted to the analysis of the repetition and its functions in the Ukrainian political discourse. The main approaches to the definition of repetition in modern linguistics are considered and its classification characteristics are established.

Differential signs of typologization of the outlined vector of its research are singled out. In modern linguistics is repeatedly interpreted as a macro category, based on the repetition of linguistic units. Its inherent structural stylistic, functional and semantic manifestations. Repetition is analyzed according to such basic classification features as structurally stylistic functional, semantic expressions. Its explicit expressions in Ukrainian journalistic texts are professed.

Key words: Repeat reduplication, stylistic figure, political discourse, text, typology of repetition.

Постановка проблеми. Повторення слів нерідко виконує в мові функцію основного будівельного матеріалу будь-якого тексту, становить подекуди його ядро. Принцип повтору, виявлюваний на всіх рівнях текстової організації, постає одним із найважливіших засобів для забезпечення структурно-семантичної єдності, цілісності текстового простору. На сьогодні в лінгвістиці накопичено значний досвід у дослідженні повтору, що потребує певної систематизації й узагальнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Текстотвірну роль повтору неодноразово відзначали дослідники, які зверталися до текстів різних жанрів і стилів, зокрема Ю. М. Лотман [8], Н. О. Лук'янова [9]; Б. Палек [12], І. В. Соколова [13], О. В. Ширяєва [15]. Завдяки повторенню спрацьовує механізм зчеплення мікроструктур тексту в його лінійному розвитку, що сприяє формуванню його зв'язності. Повтор є особливим текстотвірним чинником унаслідок взаємодії комунікативних, семантичних і структурних рівнів тексту, створення його цілісності й забезпечує зв'язність тексту [11, с. 6–7].

Мета статті – комплексно проаналізувати структурні й семантичні вияви повторів у сучасній лінгвістиці.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- 1) встановити диференційні ознаки повтору в сучасній лінгвоукраїністиці;
- 2) з'ясувати семантичні вияви повтору в політичному дискурсі;
- 3) описати структурні різновиди повтору в лінгвоукраїністиці.

Матеріалом для дослідження послуговували дібрані методом наскрізного виписування речення з повторами, зафіксовані в текстах української публіцистики початку ХХІ ст. Для досягнення поставленої мети використано описовий метод із прийомами наскрізного виписування, метод зіставлення й систематизації – для відбору й інтерпретації фактичного матеріалу; структурний – для аналізу специфіки речень із повторами; дистрибутивний – за допомогою якого виявлено приховану інформацію в тексті з урахуванням парадигматичних і синтагматичних процесів

Виклад основного матеріалу.

Останніми роками помітною є тенденція до комплексного вивчення феномену повтору (С. Є Балашова [4], М. О. Вінтонів [5], І. Ю. Ковальчук [7] та ін.). Аналіз повтору як одного з текстотвірних чинників зумовлює дослідження його в межах комунікативно-прагматичного напрямку як лінгвостилістичного засобу вираження авторської модальності та прагматичної настанови тексту. У прагматико-комунікативному аспекті повтор постає як один із засобів реалізації прагматичної інтенції продуцента в процесі текстотворення, а також як засіб реалізації прагматичної настанови реципієнта до адекватного розуміння тексту [13, с. 4].

Дослідники наголошують на тому, що повтор – це один із потужних засобів афективного виділення, а його посилювально-видільна й емоційно-експресивна функції є основними. І. Ю. Ковальчук зауважує, що повтор реалізує характерологічну, риторичну, фонову функції, а також постає засобом створення іронії та гри слів [13, с. 8]. Як відомо, емоційне мовлення тяжіє до повторення слів, словосполучень і речень. Якщо в логічному мовленні різноманітні повтори можуть здаватися зайвими, то в емоційно насиченому тексті вони свідчать про напруження почуттів автора, створюють опору для інтонаційного руху. Повтор у

політичному дискурсі постає в стилістично спрямованому плані, допомагає вести напружений монолог, передає схвильованість мовлення, спонукає до дій тощо. Ця стилістична фігура додає до безпосереднього значення ту експресивність, яка насичує його внутрішнім змістом, робить таку побудову вагомішою, напр.: **Я не дозволила ні на один день зірвати соціальні платежі, не дозволила зменшити соціальні стандарти, не дозволила зробити так, щоб кризу на себе взяли повною мірою прості пересічні люди. І я передаю новому уряду країну, яка не має жодної копійки заборгованості за соціальними платежами** (ТРК „Україна”. – „Шустер-LIVE”. – 12.03.2010. – 23:00); **Якщо говорити про тактику Греції на переговорах з ЄС, то це – балачки незрілих дітей. Це не погана тактика. Треба просто дорослішати і брати відповідальність за свої проблеми. В Україні та Греції подібна культура й відповідно подібні проблеми. По-перше, це хронічна залежність від дефіциту бюджету. По-друге, нездатність працювати, скажімо, так, як працює Північна Європа, Німеччина. Це не фатально, просто всього цього треба вчитись. А для цього треба змінюватись, а змінюватись не хочеться, натомість хочеться жити в борг. Треба жити відповідно до своїх статків і Греції, і Україні також. Треба виробляти конкурентоспроможні продукти і послуги, як Німеччина, Швеція та інші країни, які не живуть у борг і які мають профіцит і бюджету, і торговельного балансу** (День. – 24.06.2015).

Оскільки слово є не лише знаком певного уявлення, що промовляє до розуму людини, але через свою звукову форму може впливати на відчуття слуху, кожен звук слугує повторенням слова чи низки слів не тільки для підкреслення думки, а й для піднесення звучності, сприяє ритмізації, напр.: **Так, треба переходити на вугілля, якого в Україні на 300 років. Треба переходити на уран, бо ядерна енергетика України виробляє 50 % електричної енергії. Треба переходити на сучасні системи обігріву** („Від першої особи”. – Радіо „Ера”. – 20.10.2010. – 18:00). Повторення призначені для закріплення певного твердження у свідомості реципієнта. Вони фіксують увагу на ключових положеннях, активізують сприймання інформації та покликані переконувати адресата.

Варто зауважити, що єдиної, уніфікованої класифікації повтору з урахуванням усіх чинників на сьогодні не існує, що можна пояснити як поліфункційністю цього явища, так і наявністю значної кількості критеріїв, необхідних для укладання типології повтору (семантичний, структурний, стилістичний, специфіка лінеарності, особливості мовного вираження тощо). Традиційно повтори поділяють:

- 1) відповідно до мовного рівня – на фонетичні, лексичні, синтаксичні, граматичні тощо;
- 2) залежно від точності відтворювання мовних одиниць – на повні та часткові;
- 3) відповідно до функцій у мові – на композиційні (анафора,

епіфора, паралелізм, хіазм тощо), номінативно-експресивні;

4) за місцем розташування повторюваних компонентів – на контактні, сумісні, дистантні;

5) залежно від семантично-стилістичного призначення повтори поділяють на: а) ті, що вживають для виділення, підкреслення в тексті певного слова, для обігрування лексем або значень; б) такі, що передають семантику роздумів, сумнівів, вагань мовця; в) ті, які вживають для вираження інтенсивності вияву позначуваної ознаки, дії, почуття, великої кількості й под. Такі повтори можуть виражати граматичне значення, але в українській мові вони не граматикалізовані. Повтор може бути реалізований у явищах ампліфікації, плеоназму, тавтології тощо [14, с. 496].

С. Є. Балашова зауважує, що повтор як прийом наділений особливими можливостями для виділення основної думки, посилення емоційності, побудови тексту [4, с. 8]. Окрім того, повтор може сприяти підвищенню динамічності мовлення, напр.: **Ми повинні бути наполегливі, ми повинні бути оснащені, ми повинні бути готові до того, щоб бути здатними реагувати на більш комплексну і складну обстановку в сфері безпеки** („24 канал”. – 22.01.2016. – 21:51); **Жодних заперечень, жодних дискусій, жодних обговорень – нічого!** (Високий замок. – 10.12.2010).

Повтор варто кваліфікувати як універсальну мовну категорію, що організовує процес комунікації; охоплює психологічний, лінгвістичний та комунікативно-прагматичний аспекти комунікативної діяльності; бере участь у реалізації інформативної, експресивної функцій текстів. Зокрема, повтори можуть слугувати лише інформативним засобом, не маючи експресивного навантаження, напр.: **Я думаю, що сьогодні нам потрібно думати про майбутнє, нам потрібно думати про те, як виходити з цього стану. І тому, коли ми говоримо, яку мету ставить влада, то ми згадуємо, що кожна країна колись переживала красиві цілі** („Інтер”. – „Велика політика”. – 15.10.2010. – 22:00); **Але ви знаєте, так складається свідомість людей, що завжди пам'ятають зрадників і найгірших. Але я хочу нагадати, що в нашій фракції це одиниці. А більше 120 людей стоять незалежно від всіх інструментів, в тому числі і інструментів катування, які до них сьогодні застосовують: до дітей, до родин. Більше 120 людей стоять, і ні кроку вправо, ні кроку вліво** („Інтер”. – „Велика політика”. – 15.10.2010. – 22:00). Проте найчастіше повтори сприяють підвищенню рівня емоційності тексту, є експресивно забарвленими, напр.: **Нас дурять, дурять і дурять. Водії дурять власників, власники – владу...** (Українська правда. – 13.05.2005); **Але саме таким, розколотим і знекровленим суспільством, легко маніпулювати. Саме таке суспільство їм і потрібне...** (Високий замок. – 28.10.2004).

На текстовому рівні повторюваність є ізоморфним явищем, реалізованим у взаємодії та взаємозв'язку різнорівневих повторів, і слугує одним із чинників забезпечення функціонування тексту як цілісної

системи. У сучасній лінгвістиці повторам приписували різноманітні функції. Дж. Лакофф зазначав, що повтори – це „гонитва за антецедентом” [16]. О. С. Ахманова та С. Є. Нікітіна потрактовували повтори як „номенклатурні дескриптори”, що забезпечують зв’язок і передавання змістової інформації, а також виконують роль скріпів у тексті [1]. Згідно з термінологією Л. І. Зільберман, повтори є чергуванням первинної та вторинної номінації, являють собою „використання засобів заміщення” [6]. І. В. Соколова переконливо доводить, що основними функціями повтору є такі: інтегративна, інформативна, акумулятивна, акцентувальна, оцінна, топікова. Дослідниця слушно зауважує, що функційне навантаження повтору, його структурно-семантичні характеристики та кількісні параметри визначає прагматична настанова тексту [13 с. 4]. Наприклад, переконуючи аудиторію, В. М. Литвин уживає в промові повтори, основним призначенням яких є акцентування на конкретних пропозиціях, а також акумуляція: **Нам потрібен мажоритарний принцип формування Верховної Ради України. Нам потрібен єдиний формат щодо референдумів. Потрібно реформувати і силові структури, і судову систему, бо самою відміною недоторканості ми справу не вирішимо** („Інтер”. – „Велика політика”. – 08.10.2010. – 23:00). Нагнітання емоцій, переконування адресата наявне в такому уривку: *І от коли я аналізую, які реформи вони починають, я бачу, що помагати немає в чому. Тому що немає стратегії, немає мети, немає реформ, немає результатів, а є тільки повний економічний розвал* („Інтер”. – „Велика політика”. – 15.10.2010. – 22:00). Основними функціями наведених повторів можна вважати акумулятивну й оцінну.

Композиційна функція зазвичай притаманна повторам переважно поетичних творів. Проте зрідка повтори з композиційною метою фіксуємо і в політичних текстах. Напр.: Юрій Соловей: *Я вам скажу відверто і чесно, як це відбувається, наприклад, в Івано-Франківському районі. Якщо прокуратура порушує по комусь справу, це означає, що людина уже винна. Якщо податкова інспекція по якомусь підприємцю порушує податкову справу, це означає, що людина вже винна. Якщо Служба Безпеки порушує справу, це означає, що людина вже винна. Розумієте, це елементарні стандарти. Поки ми не запровадимо оцих справедливих... Ви вірите, Валерію Івановичу, що ви прийдете в суд і от хтось з цих людей... От, допустимо, за один метр квадратний площі. І суддя прийме на користь цієї людини рішення. Ви в це вірите?* („Перший національний”. – „Шустер-LIVE”. – 23.03.2012. – 21:25). У наведеному уривку промови друге, третє й четверте речення однаково починаються сполучником *якщо* та містять дієслово *порушує*. Окрім того, усі ці речення закінчуються однаково: *„це означає, що людина вже винна”*. Отже, повтори в наведених реченнях виконують композиційну функцію, структурують текст, сприяючи його зв’язності, і водночас виділяючи окремі компоненти. Нерідко композиційна функція повтору реалізована через кількаразове введення аналогічних

компонентів на початку чи в кінці кожного речення.

Найчастіше в політичному дискурсі повтори виконують емоційно-експресивну функцію, постаючи засобом вираження почуттів, емоцій, ставлення автора до висловленого, викликаючи подібні почуття в адресата, напр.: Олесь Доній: *Відповідно все зараз, що не належить владі, вони готові або закривати, або витіснити. **Не рахуючись** навіть з хворими, **не рахуючись** з бізнесменами, з людьми, які працюють. Але в такому випадку це просто дуже яскравий приклад. А насправді це відбувається по всій Україні, не лише в Черкасах. Витісняється будь-що, що не підкоряється цій владі. А **страждають** звичайні хворі, **страждають** люди України („Перший національний”. – „Шустер-LIVE”. – 23.03.2012. – 21:25).* Повтори покликані передати адресатові почуття обурення, біль від несправедливості.

Олесь Доній: *Якщо спробувати осторонитися від конкретної проблеми, подивитися на неї ширше. Тому що тут просто **знущуються над людьми, над хворими людьми і знущується** влада. Ну, ми ж не можемо уявити, що сидять якісь садисти в адміністрації, що у них от просто бажання **познущатися над хворими** („Перший національний”. – „Шустер-LIVE”. – 23.03.2012. – 21:25).*

Виконання повторами фоно-ритмічної функції в політичних текстах полягає у виконанні ритмотвірної ролі, що сприяє наголошенню на певних положеннях у промові, виокремлює конкретні думки автора тощо, сприяє загальній ритмізації мовлення, напр.: Микола Катеринчук: *Я думаю, що Президенту **треба** сказати, що нам **треба** рухатися в Європейський Союз. **Треба** випустити політв'язнів – Тимошенко, Луценко. Тоді питання ратифікації пройде швидше, і я впевнений, що це буде вже, знаєте... не зворотній процес. <...> І в цьому наша проблема. Що нам **потрібно** сконцентруватися на внутрішніх проблемах країни, подивитися, що нам **потрібно** тут зробити, і це ж не **потрібно** для Євросоюзу, це **потрібно** для нас („Перший національний”. – „Шустер-LIVE”. – 23.03.2012. – 21:25).*

Повтори активно вживають задля досягнення кумулятивного ефекту, сутність якого полягає в тому, що відбувається накопичення семантичної значущості певного компонента. Повторювана лексема наповнюється новим емоційно-експресивним потенціалом, напр.: *Росія прорахувалася. Вони думали, що переможною ходою вони дійдуть до Львова, не усвідомивши те, що в Україні сформувалася нація. А тим більше після Майдану, після Революції гідності люди відчули, що таке гідність, що таке **наше**, українське, **наша** держава, **наша** нація, **наш** народ, **наша** територія. **Наше**, а не ваше (Урядовий кур'єр. – 13.10.2015).* Повтор сприяє збільшенню семантичного обсягу мовної одиниці, нарощенню значенневих конотацій.

Уживання повторів зазвичай впливає на цілісність тексту. Уведення їх у текст репрезентоване двома взаємопов'язаними категоріями: категорією членованості та категорією зв'язності. Тому

однією з функцій повторів є забезпечення зв'язку між частинами тексту. Оскільки поняття зв'язності розкривається в межах послідовного й паралельного зв'язків у тексті, то й повтор, відповідно, може слугувати й засобом утримання вертикальної лінійної зв'язності частин складного синтаксичного цілого, і засобом забезпечення ланцюгового синтаксичного зв'язку.

Дублювання елементів попереднього речення для утримання ланцюгового зв'язку в тексті може бути реалізоване як у межах повного, так і в межах часткового повторів: *Але „сценаристи” прорахувалися: і з кандидатом, і зі стратегією його кампанії, яку коротко можна охарактеризувати як „батогом і пряником” <...>. Крім „батогом і пряника”, яких, очевидно, недостатньо для „повної і беззастережної” перемоги, в хід пішла „важка артилерія” <...> (Високий замок. – 28.10.2004); Ми казали, що **зароди МВФ, зароди грошей МВФ, ми підвищимо комунальні платежі, підвищимо ціни на газ для населення, підвищимо пенсійний вік. Зараз ми ціни підвищили, пенсійний вік підвищили, грошей МВФ немає** („Перший національний”. – „Шустер-LIVE”. – 23.03.2012. – 21:25); Я думаю, у нас є **тотальна системна проблема в стосунках із заходом. І назва цієї системної проблеми очевидна – це дії команди Віктора Януковича, до якої ви зараз належите** („Перший національний”. – „Шустер-LIVE”. – 23.03.2012. – 21:25). Функцію утримання ланцюгового міжреченневого внутрішньотекстового синтаксичного зв'язку може виконувати повтор синонімічних компонентів у суміжних реченнях.*

Однією з основних і невід'ємних функцій повтору в політичному дискурсі є актуалізація уваги читача через підсилення семантики ключового поняття або висловлення загалом, напр.: *З огляду на ситуацію, що склалася в країні, пріоритетом для нас є створення нових ракетних технологій – це і нові двигуни, нові супутники, нові види ракет, і звичайно, забезпечення інтересів держави в сфері нацбезпеки і оборони* (Урядовий портал. – 25.02.2016); *А можливо, ще страшніший біль – муки безсилля матері, яка **помирала** разом з дитиною... І так **помирала** мільйони. Так винищувався народ. Свідомо. Цинічно, з варварською жорстокістю у всього світу на виду* (Українське слово. – 23–29.03.2005). Повтори актуалізують провідну думку, яку прагне донести до реципієнта автор повідомлення, підсилюють її.

Як засоби експресивізації тексту повтори завжди задіяні для реалізації прагматико-комунікативної настанови автора. Варто зазначити, що авторська інтенція матеріалізується за допомогою засобів вираження прагматичної настанови тексту, які заповнюють його, насичуючи емоційно-експресивним потенціалом, а також авторським наміром щодо впливу на адресата. Повтори значною мірою створюють прагматичний потенціал висловлення, беруть участь у формуванні прагматичної настанови тексту, напр.: *По-перше, дякую за запитання, тому що ця тема могла, як кажуть, витати у повітрі, і на неї не було*

відповіді. Мабуть, питання просто в короткості пам'яті. **Згадайте 2003 рік, згадайте ЄП, згадайте виступ в парламенті, згадайте трьох міністрів, які тоді достатньо жорстко сказали, що це порушення суверенітету. І згадайте, хто це був. І я думаю, що у вас відпадуть певні питання. А потім починаються міфи („Перший національний”. – „Шустер-LIVE”. – 23.03.2012. – 21:25).** У наведеному фрагменті повтори посилюють спонукання адресата до роздумів, підштовхують до висновків. Або: **Саме тому я буду віддано працювати для того, щоб люди повірили не в політика. А повірили в свою країну. Щоб вони повірили не в назву партій, а в себе і в те, що вони можуть щось робити в цьому житті. І щоб вони сьогодні повірили в Україну, а не покидали Україну сотнями тисяч щомісяця. А щоб вони поверталися і знаходили тут маму, свою державу, а не мачуху. Ось моє завдання. А буду я комусь подобатись чи ні, для мене це саме питання („Інтер”. – „Велика політика”. – 18.03.2011. – 22:30).** Низка повторів вжита автором з метою переконати аудиторію, викликати прихильність до себе, своїх дій, вона сприяє також підвищенню патріотичного духу, віри в потенціал рідної країни.

Авторська модальність та прагматична настанова в процесі взаємодії сприяють розкриттю концепту твору. Повтор слугує потужним засобом впливу на емоції, думки та вчинки адресата. З їх допомогою автор досягає відповідного прагматичного ефекту, певного прагматичного впливу на реципієнта. Впливати на адресата можуть не лише стилістично забарвлені та нейтральні, але своєрідно вживані слова, а також і граматичні конструкції.

Вплив на дії адресата може бути прямим, коли автор безпосередньо звертається до одержувача інформації, та прихованим, напр.:

Юлія Тимошенко: **Дорогі мої, рідні, якщо я щось зробила не так, я прошу вибачення. Якщо я зробила помилки, прошу вибачення. Якщо я десь не досягла того результату, який ви від мене очікували, прошу вибачення. Тому що я роблю висновки і ми з вами цей шлях обов'язково пройдемо до перемоги. Майте це на увазі. І ми з вами не відступимо („Інтер”. – „Велика політика”. – 18.03.2011. – 22:30).** Повтори спонукають адресата замислитися над вчинками адресанта, відчуті симпатію, пробачити його тощо. Окрім вибачення, у підтексті імпліковано прагнення створити позитивне враження про себе, викликати прихильність.

Поодинокими в текстах політичного спрямування є випадки вживання повторів як засобів мовної гри. Вони репрезентовані в різних виявах і модифікаціях. Функції таких одиниць варіюються досить широко: від каламбурів до створення іронічного ефекту напр.: **Реформували-перереформували, поки не дореформувалися...** (Правда. – 04.03.2015); **Члени партії „Батьківщина” настільки успішно керували комуналкою, що докерувалися до порушення кримінальної справи щодо директора комунального підприємства „Добробут” за**

фактом безпідставної невивплати заробітної плати за ознаками злочину, передбаченого частиною 1 статті 175 Кримінального кодексу України (Телеграф. – 14.10.2015).

Мовна гра модельована автором за принципом навмисного використання відхилених від норми й усвідомлених на тлі системи й норми явищ, вона пов'язана із продукуванням інших, ніж прийнятих як норма, засобів вираження певного змісту. У такий спосіб можлива стає об'єктивація нових семантичних планів зі збереженням чи зміною старої форми. Нерідко звичне для слухача або читача звучання слів порушується для актуалізації їхньої первинної номінації.

За своєю природою повтор є поліфункційним явищем, виконуючи композиційну, емоційно-експресивну, кумулятивну роль, беручи участь у розкритті ідейно-тематичного змісту тексту. Він також актуалізує увагу реципієнта на важливих компонентах тексту, постає засобом творення мовної гри, реалізує прагматико-комунікативну настанову мовця, забезпечуючи зв'язність тексту.

Висновок. У політичному мовленні як у синкретичній формі втілення потенційних можливостей мови реалізовано різні типи повтору. Завдяки введенню їх у текст можна досягнути максимальної актуалізації висловлення, зорганізувати композиційну основу політичного твору. Текст постає структурно, семантично та інтонаційно завершеним, а найголовніше – увагу реципієнта концентровано саме на повторюваному елементі, змістовно ємному, значущому й виразному. На всіх мовних рівнях організації політичного тексту повтор окремих елементів або їхніх сполук увиразнює висловлену емоцію, слугує текстотвірним засобом, який концентрує навколо себе інші компоненти.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в типологізації експресивів у текстах різних типів і жанрів, дослідження засобів експресивізації мовних одиниць різносистемних мов у зіставному аспекті.

Література

1. Ахманова О. С. О некоторых лингвистических вопросах составления дескрипторных языков. *Вопросы языкознания*. 1965. № 6. С. 111–115.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва: УРСС : Едиториал УРСС, 1966. 571 с.
3. Бабайцева В. В. Синкретизм парцелированных и присоединительных субстантивных фрагментов текста. *Филологические науки*. 1997. № 4. С. 56–65.
4. Балашова С. Е. Виды и функции повторов в творчестве М. А. Шолохова : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.01.01 : Русская литература. Москва, 2008. 20 с.
5. Вінтонів М. О. Актуальне членування речення і тексту: формальні та функційні вияви: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2013. 328 с.
6. Зильберман Л. И. Структурно-семантический анализ текста. Москва: Наука, 1982. 136 с.
7. Ковальчук И. Ю. Повтор и его функции в тексте : дис... канд. филол. наук. Пятигорск, 2004. 149 с.
8. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. Москва: Языки русской культуры, 1996. 464 с.
9. Лукьянова Н. А. О семантике и типах экспрессивных лексических единиц

Сборник научн. тр. НГУ. Вып. 8. Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1979. С. 12–46.

10. Лукьянова Н. А. Экспрессивность как семантическая категория. *Языковые категории в лексикологии и синтаксисе*. Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1991. С. 3–23.

11. Метлякова Е. В. Лексический повтор как семантико-стилистическая категория организации лирического текста в раннем творчестве Анны Ахматовой : автореф. дис. на соискание учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.01: Русский язык. Ижевск, 2011. 23 с.

12. Палек Б. Кросс-референция: к вопросу о гиперсинтаксисе. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва: Прогресс. 1978. Вып. № 18. С. 243–258.

13. Соколова І. В. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору в текстах-анонсах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Суми, 2002. 211 с.

14. Тараненко О. О. Повтор. *Українська мова: Енциклопедія* / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. С. 496.

15. Ширяева О. В. Семантика повтора и разноуровневые средства его выражения в идиостиле Д. Хармса : автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19: Теория языка. Ростов-на-Дону, 2009. 20 с.

16. Erfurt J. Variationsbegriff, Variationsprozesse und Analyse politischer Texte. *Linguistische Arbeitsberichte*. Leipzig, 1985. S. 59–65.

Soroka L.

– *Teacher, Foreign Languages Department, Lviv Polytechnic National University*

УДК 811.111'366.587

ASPECTUALITY FIELD IN MODERN ENGLISH: THE SEMELFACTIVE ASPECT

The paper is devoted to the study of the aspect as a semantic property of verbs expressing how a certain event is viewed. It also explores two independent aspectual components: Grammatical aspect and Lexical aspect. Attention is paid to semelfactives, as a separate aspectual class of predicates. The observations and conclusions made in the course of the survey are illustrated by the examples from the British National Corpus.

Key words: *aspectuality, telicity, semelfactive, predicate, aspectual class.*

Soroka L.

– *викладач кафедри іноземних мов Національного університету «Львівська політехніка»*

СФЕРА АСПЕКТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СЕМЕЛЬФАКТИВНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню аспекту як семантичної властивості дієслів, які виражають те, як розглядається певна подія. Також проаналізовано дві незалежні аспектні складові: граматичний аспект і лексичний аспект. Приділяється увага семельфактивам, як окремому аспектному класу предикатів. Спостереження та висновки, зроблені в ході дослідження, обгрунтовані прикладами з Британського Національного Корпусу.

Ключові слова: *аспектність, граничність, семельфактив, предикат, аспектуальний клас.*